

BUDAPEST FŐVÁROS XVI. KERÜLETI ÖNKORMÁNYZAT
ALPOLGÁRMESTERE

Készült a 2025. március 19. napján tartandó képviselő-testületi ülésre

Készítette: Török Szilvia intézményi referens

Tárgy: Javaslat a jelzőrendszeres házi
 segítségnyújtás rendszerének
 felülvizsgálatára

Tisztelt Képviselő-testület!

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szt.) szerint a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás a saját otthonukban élő, egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt rászoruló, a segélyhívó készülék megfelelő használatára képes időskorú vagy fogyatékos személyek, illetve pszichiátriai betegek részére az önálló életvitel fenntartása mellett felmerülő krízishelyzetek elhárítása céljából nyújtott ellátás.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás keretében biztosítani kell az ellátott személy segélyhívása esetén az ügyeletes gondozónak a helyszínen történő haladéktalan megjelenését; a segélyhívás okául szolgáló probléma megoldása érdekében szükséges azonnali intézkedések megtételét; és szükség esetén további egészségügyi vagy szociális ellátás kezdeményezését.

A jogszabályváltozások miatt a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást Budapest Főváros XVI. kerületi Önkormányzata (a továbbiakban: Önkormányzat) 2010 óta nem normatív állami hozzájárulással látja el. Az Szt. 2013. július 1. napjától hatályos változása alapján a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás biztosítása állami feladat lett.

A Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóságról szóló 316/2012. (XI. 13.) Korm. rendelet alapján a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást a Főigazgatóság biztosítja szolgáltató, intézmény fenntartásával, vagy szolgáltatót, intézményt működtető fenntartóval létrejött – a szociális szolgáltatás nyújtásának átvállalásáról szóló – az Szt. 90. § (4) bekezdése szerinti megállapodás, illetve ellátási szerződés megkötésével.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás biztosítására a fentieknek megfelelően „Megállapodás”, majd a későbbi elnevezés szerint Támogatói Okirat került évente aláírásra az Önkormányzat által.

A feladat ellátáshoz, Támogatói Okirat alapján állami támogatásban részesül az Önkormányzat, mely támogatás alaptámogatásból és teljesítménytámogatásból adódik össze. Az állami támogatás összege az elmúlt 5 évben az alábbiak szerint alakult:

- 2020 - 2023. években évente 2 468 000 Ft
- 2024-ben 2 861 600 Ft

A támogatás minden évben 500 000 Ft alaptámogatásból és azt kiegészítő teljesítménytámogatásból áll.

Tekintettel arra a tényre, hogy az állami támogatás előfinanszírozású, így a támogatás igénybevétele követő évben az Önkormányzatot elszámolási, és esetlegesen visszafizetési kötelezettség terheli. Az elmúlt 5 évben a teljesített feladatok alapján 2020-ban 103 074 Ft,

2021-ben és 2022-ben 0 Ft, 2023-ban 41 820 Ft, 2024-ben már 462 578 Ft visszafizetési kötelezettsége keletkezett az Önkormányzatnak.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás tevékenység szakmai háttérét a Budapest Főváros XVI. kerületi Önkormányzat Területi Szociális Szolgálatja biztosítja, míg a technikai feltételeket az SOS Központ Zártkörűen Működő Részvénytársaság (a továbbiakban: SOS Központ Zrt.) (1037 Budapest, Montevideo utca 3/B.; Cg.01-10-142509; adószám: 32376133-2-41; képviseli: Kupsza Péter ügyvezető) biztosítja. Az SOS Központ Zrt. 2023. szeptember 30. napjáig SOS Központ Kft. néven szerepelt. Az SOS Központ Zrt. a 2015. október 22. napján megkötött Bérleti és szolgáltatási szerződés (a továbbiakban: Szerződés) alapján biztosítja a technikai feltételeket. A Szerződés módosítására két esetben került sor: 2018. május 11-én és 2021. június 30-án. A 2018-ban történt módosítást többek között az is indokolta, hogy az Szt. 122/A. §-a értelmében a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmény fenntartója vagy az önállóan gazdálkodó intézmény vezetője az intézmény által biztosítandó egyes szolgáltatásokat – többek között a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást is – intézményen kívüli szervezet igénybevételével – legfeljebb öt éves időtartamra kötött szerződés alapján – végeztetheti el. Ezen módosításban az alapszerződés 7.1. pontja úgy változott, hogy a szerződést határozott időre, öt éves időtartamra kötött, melyet bármelyik fél 6 hónapos felmondási idővel, indokolás nélkül megszüntethet. A felek megállapodtak abban, hogy bármely fél jogosult az első öt éves időtartam letelte előtt legalább hat hónappal írásban jelezni azon szándékát, hogy a Szerződés időtartamát nem kívánja további 5 évvel meghosszabbítani. Ezen szerződésmódosítás óta a második 5 év időtartam 2024-ben kezdődött meg.

A Szerződés első módosításakor a szolgáltatási díj számlázása tekintetében is változtatás történt, majd a 2021-es szerződésmódosításkor ismét változtatásra került sor. Tekintettel a Szerződésben foglaltakra az SOS Központ Zrt. az első szerződés megkötése óta a szolgáltatási díj és a segélyhívó bérlete tekintetében díjemelést hajtott végre, figyelembe véve a KSH által évente prognosztizált várható fogyasztói árindex változás alapján.

Az áremelések mértékei a következőképpen alakultak az elmúlt 5 évben:

2020. 01. 01. – 12. 31. időszakban: segélyhívó bérlet egységára: 2 000 Ft+27% Áfa.

2021. 01. 01. – 06. 30. időszakban: segélyhívó bérlet egységára: 2 000 Ft+27% Áfa.

2021. 07. 01. – 12. 31. időszakban: szolgáltatási díj egységára: 25 197 Ft+27% Áfa; segélyhívó bérlet egységára: 40,15 Ft+27% Áfa.

2022. 01. 01. – 2024. 02. 28. időszakban: szolgáltatási díj egységára: 787,40 Ft+27% Áfa; segélyhívó bérlet egységára: 1 212,59 Ft+27% Áfa.

2024. 03. 01. – 12. 31. időszakban: szolgáltatási díj egységára: 925,98 Ft+27% Áfa; segélyhívó bérlet egységára: 1 425,98 Ft+27% Áfa.

A 2024. novemberében megküldött levelében tájékoztatta az SOS Központ Zrt. az Önkormányzatot, hogy az eddigi szerződéseik felülvizsgálatra kerültek, és az új szerződés tervezettel egyidejűleg megküldte a számlázásban történő, 2025. január 1. napjától tervezett változtatást és áremelést is. A tervezett díjszabásaikban különböző kategóriákat vezetnének be azok alapján, hogy hány darab készülékre köt szerződést velük a másik fél. A megküldött tervezet jogilag nem volt megfelelő, mivel az új szerződés megkötését tartalmazta, a hatályban lévő szerződés ellenére.

Az Önkormányzat által az SOS Központ Zrt.-nek kifizetett összegek az elmúlt 5 évben az alábbiak szerint alakultak: 2020-ban 2 397 760 Ft; 2021-ben 2 452 091 Ft; 2022-ben 2 501 982 Ft; 2023-ban 2 346 940 Ft; 2024-ben 2 324 717 Ft.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás igénybevételének feltételeit az Szt. szabályozza, mely alapján többek között vizsgálni kell a szociális rászorultságot. A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás igénybevétele szempontjából szociálisan rászorult: az egyedül élő 65 év feletti személy; az egyedül élő súlyosan fogyatékos vagy pszichiátriai beteg személy vagy a kétszemélyes háztartásban élő 65 év feletti, illetve súlyosan fogyatékos vagy pszichiátriai beteg személy, ha egészségi állapota indokolja a szolgáltatás folyamatos biztosítását. A Budapest Főváros XVI. kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének a szociális szolgáltatásokról, a személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátásokról és a szociálpolitikai kerekasztalról szóló 9/2010. (III. 29.) önkormányzati rendelete (a továbbiakban: Rendelet) 3. § (1) bekezdése alapján a szociális rászorultságot a szolgáltatást nyújtó intézmény vezetője, vagy az általa megbízott személy vizsgálja.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtást igénybe vevők száma éves szinten az alábbiak szerint alakult az elmúlt 5 évben: 2020-ban 75,81 fő; 2021-ben 80,27 fő; 2022-ben 81,84 fő; 2023-ban 78,3 fő; 2024-ben 64,33 fő.

Az igénybe vevők által fizetendő személyi térítési díjakat a Rendelet szabályozza. A Rendelet 2. számú melléklete tartalmazza a Területi Szociális Szolgálat által nyújtott ellátások személyi térítési díjait. A Rendelet 2020-ban történt módosítása előtti időkből a szociális ellátások tekintetében több évig az volt a gyakorlat, hogy a személyi térítési díjakat nem módosította a Képviselő-testület. A személyi térítési díjak rendszere a már korábban alkotott önkormányzati rendeletekben is fellelhető volt. A jövedelmek emelkedésével egyre több jövedelmi sáv határozta meg a térítési díjakat. Az egyszerűsítés gondolata okán a személyi térítési díjak változásával a jövedelmi sávok összevonását hajtotta végre a Képviselő-testület ezzel a módosítással. Az ellátásokért fizetendő személyi térítési díjak összege ekkor csekély mértékben emelkedett, mely összegeken emelés a 2020-as változtatás óta nem történt.

A Rendelet 8. § (2) bekezdése értelmében ezen melléklet szerinti jövedelemhatárok figyelembevételével állapítja meg az intézményvezető a szociális szolgáltatásokért és intézményi ellátásokért fizetendő személyi térítési díjakat. A Rendelet 8. § (5) bekezdése szerint, ha a személyi térítési díj megfizetése a kötelezett és családja megélhetését, létfenntartását átmenetileg vagy tartósan veszélyezteti, a veszélyeztetettség mértékétől függően a Polgármester a személyi térítési díj összegét csökkentheti vagy elengedheti.

A fenti rendelkezés alapján a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás kapcsán az elmúlt 5 évben összesen 2 fő esetében kérelmezték és kapták meg a személyi térítési díj összegének csökkentését vagy elengedését.

Az igénybe vevők által fizetendő személyi térítési díjakból befolyt összegek az alábbiak szerint alakult az elmúlt 5 évben: 2020-ban 2 255 315 Ft; 2021-ben 2 498 965 Ft; 2022-ben 2 929 610 Ft; 2023-ban 3 725 100 Ft; 2024-ben 2 863 725 Ft.

Mind az igénybe vevők számát, mind az igénybe vevők által fizetendő személyi térítési díjakból befolyt összegeket tartalmazó adatokból látható az igénybe vevők számának csökkenése, melynek hátterében 90 %-ban a térítési díjak állnak, a térítésmentesen elérhető, hasonló szolgáltatást nyújtó „Gondosóra” program mellett. A megszüntetések csekély részét teszik ki az elhalálozás miatti, a költözés vagy a tartós bentlakásos intézménybe való beköltözés miatti okok.

Önkormányzati tényleges ráfordítások – önköltség – összege az alábbiak szerint alakult az elmúlt 5 évben:

- 2020. év: 11 541 724 Ft,
- 2021. év: 11 541 724 Ft,
- 2022. év: 7 966 377 Ft,
- 2023. év: 8 372 229 Ft,
- 2024. év: 5 741 535 Ft.

A szolgáltatás iránti igény időbeli lefutása három szakaszra bontható. 2004-2008 között egy intenzív bővülési szakasz zajlott le, ennek végén a bekapcsolódó személyek száma országosan elérte a 38 ezer főt. 2008-tól a korábban ingyenes szolgáltatás térítési díjassá vált, és megjelent a szociális rászorultság vizsgálata, ezek együttes hatására az intenzív növekedés megállt és az addig rendszerbe lépő kliensek tömegesen adták vissza a jelzőkészülékeket – egy év alatt 11 ezer személy lépett ki a szolgáltatásból. 2010-2011-re 25 ezer fő körül stabilizálódott az ellátotti létszám. A harmadik szakasz lényegében 2011-től indul, ez az ellátottak számának lassú (évente 500-700 fős), de folyamatos csökkenését mutatja, 2023-ra az igénybe vevők száma kevesebb, mint 17 ezer fő.

A csökkenésnek több oka lehet. Egyrészt a technológiai fejlődés megnyitotta az alternatívák szélesebb körét, ma már számos cég nyújt olyan szolgáltatásokat, melyek a jelzőrendszeres szolgáltatás alapjául szolgáló technológiát használják és a szociális szolgáltatásként nyújtott rendszer funkcióinak részleges biztosításával is kielégítő biztonságérzetet nyújtanak az érintetteknek. Ehhez kapcsolódik a másik fontos ok, mégpedig egy hasonló profilú szolgáltatás beindítása. A 2022-ben elindult „Gondosóra” program számos tekintetben a jelzőrendszeres házi segítségnyújtásra hasonlít, annál kicsit szűkebb funkcióval kezdte működését, de fejlesztése folyamatosan zajlik. Mind a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, mind a „Gondosóra” program lehetőséget nyújt az igénybe vevők azon problémájának kezelésében, hogy egészségi állapotuk vagy idős koruk miatt biztonságérzetük meggyengül. A „Gondosóra” program keretében megvalósuló szolgáltatás és a jelzőkészülék ingyenesen vehető igénybe 65 év feletti embereknek. Az időskorúaknak saját lakókörnyezetükben nyújtott új típusú alanyi jogon járó, jóléti szolgáltatási rendszer kialakítása lehetővé teszi az otthonukban élőknek, hogy amennyiben egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt eseti jelleggel segítségre szorulnak, a nap 24 órájában működő diszpécserközpont szolgáltatásaival, gyors és hatékony segítséget kapjanak.

Mindkét rendszer mellett szólnak indokok és ellenindokok. A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás előnyei közé sorolható, hogy gyorsan, 30 percen belül a rászoruló idős vagy beteg személy segítséget kaphat, melyben sokat jelenthet a Területi Szociális Szolgálat szakembereinek, és az ellátott személyeknek a személyes ismeretsége, illetve, hogy nem csak a 65 év feletti személyek számára nyújt segítséget. Hátránya finanszírozási oldalon jelentkezik, mert az ellátás költségeit részben az Önkormányzatnak kell kigazdálkodnia, ami nem kis terhet jelent, részben pedig az igénybe vevő is hozzájárul a költségekhez, térítési díj formájában.

A „Gondosóra” program diszpécser a megjelölt hozzátartozónak, vagy ismerősnek jelez, és térítésmentes szolgáltatást nyújt.

Fenti okok adnak indokot a szolgáltatás nyújtás csökkentésére, vagy megszüntetésére, hiszen a „Gondosóra” program az állami ellátórendszert tehermentesíti.

Az Önkormányzat esetében is megállapítható, hogy csak az elmúlt 5 évet tekintve a szolgáltatás biztosításához szükséges források folyamatosan növekednek az Önkormányzat költségvetésében: a szolgáltatás nyújtásában részt vevő személyek bére növekedett, a jelzőkészülék bérleti díja folyamatosan emelkedik, az önkormányzatokat megillető költségvetési támogatások csökkentek. E mellett az igénybe vevők száma is lecsökkent, tehát a fajlagos költség is emelkedik. Mindezekon kívül azonban sokkal fontosabb szempont, hogy a „Gondosóra” program sok szempontból helyettesíti a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást.

Mindezen okok miatt javaslom a szolgáltatás nyújtásához kapcsolódó, a jelzőkészülék bérletére az SOS Központ Zrt.-vel kötött Szerződés felmondását, valamint az Önkormányzat által biztosított jelzőrendszeres házi segítségnyújtás megszüntetését és ehhez kapcsolódó intézkedések megtételét.

Az SOS Központ Zrt.-vel kötött, jelenleg hatályos Szerződés a Képviselő-testületi döntést követő 6 hónap után szűnik meg. A Szerződés megszűnésével a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást, mint szociális alapszolgáltatás nyújtását a Képviselő-testület megszünteti.

Kérem a tisztelt Képviselő- testületet, hogy hozza meg döntéseit!

Határozati javaslat: Budapest Főváros XVI. kerületi Önkormányzat Képviselő-testülete úgy dönt, hogy megszünteti a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás biztosítását, ezért az SOS Központ Zrt.-vel kötött bérleti és szolgáltatási szerződését 2025. szeptember 30. napjával felmondja.

A Képviselő-testület felhatalmazza a Polgármestert, hogy a határozat alapján a szerződés felmondásához szükséges és a szolgáltatás-nyújtás megszüntetéséhez kapcsolódó intézkedéseket tegye meg.

Határidő: 2025. március 26.

Felelős: Kovács Péter polgármester
(minősített szótöbbséget igényel az SZMSZ 18. § (2) bekezdés m) pontja alapján)

Kelt: Budapest, időbélyegző szerint

Ács Anikó
alpolgármester

Törvényességi szempontból megfelelő:

Dr. Csomor Ervin
jegyző

Tárgyalásra illetékes bizottság:
Egészségügyi és Szociális Bizottság

Melléklet:

Bérleti és szolgáltatási szerződés és módosításai (14 oldal)